

Zanim wyruszysz – zapoznaj się z Kodeksem

Korzystaj z terenów otwartych Szkocji. Ruch na świeżym powietrzu podnosi jakość życia, kondycję zdrowotną i umożliwia poznanie swoich okolic. Każdy ma prawo do korzystania z większości terenów i wód śródlądowych w celach rekreacyjnych czy edukacyjnych, pod warunkiem, że zachowuje się odpowiedzialnie. Te prawa i obowiązki wyjaśnia Szkocki Kodeks Publicznego Dostępu do Terenów Otwartych (Scottish Outdoor Access Code).

Poznaj swoje prawa

Prawo dostępu do terenów otwartych obejmuje różne rodzaje działalności, na przykład:

- pikniki, fotografowanie, zwiedzanie;
- aktywne spędzanie wolnego czasu, jak turystyka piesza czy rowerowa, jazda konna, spływy kajakowe, dziki camping;
- uczestnictwo w imprezach rekreacyjnych i edukacyjnych;
- przemieszczanie się w terenie.

Prawa dostępu nie dotyczą poruszania się pojazdami zmotoryzowanymi (za wyjątkiem przypadków, gdzie pojazd służy do poruszania się osobom niepełnosprawnym), łowiectwa, strzelectwa czy wędkarstwa.

Z prawa dostępu do terenów otwartych można korzystać na większości terytorium Szkocji, od parków miejskich i sieci ścieżek po wzgórze, lasy, obrzeża terenów uprawnych, plaże, rzeki i jeziora. Nie obowiązują one jednak wszędzie – wyłączone są budynki i ich najbliższe otoczenie, domy mieszkalne i ogrody wokół nich oraz większość zasianej ziemi uprawnej.

Poznaj Kodeks...

Prawa dostępu są powiązane z obowiązkami, szczegółowo omówionymi w Szkockim Kodeksie Publicznego Dostępu do Terenów Otwartych, jednak najważniejsze jest tu po prostu **kierowanie się zdrowym rozsądkiem**. Każdy musi się czuć **odpowiedzialny za własne czyny, respektować interesy innych osób i chronić środowisko naturalne. Co to znaczy w praktyce?**

Korzystając z terenów otwartych:

- **Bądź odpowiedzialny za swoje czyny** – Tereny otwarte dostarczają wiele przyjemności, ale trzeba pamiętać, że są one także miejscem pracy innych, bywają też źródłem naturalnych zagrożeń. Bądź ich świadomy i postępuj tak, aby nie narażać na siebie i innych, przestrzegaj stosownych zaleceń i respektuj potrzeby innych osób pracujących lub wypoczywających na terenach otwartych.
- **Respektuj prawo innych osób do prywatności i spokoju** – Prywatność jest ważna dla każdego człowieka. Unikaj niepokojenia innych osób, szczególnie w nocy, poprzez zachowywanie stosownej odległości od domów i ogrodów prywatnych oraz trzymanie się ścieżek i dróg.
- **Nie przeszkadzaj rolnikom, właścicielom gruntów itd. w bezpiecznej i wydajnej pracy** – Zachowuj bezpieczną odległość od miejsc pracy, uważaj na znaki ostrzegające przed niebezpieczeństwami, np. wyrębem drzew czy spryskiwaniem pól. Pomagasz też przez:
 - pozostawianie bram i furtek tak, jak je zastałeś;
 - nieblokowanie i nietarasowanie wejść i dróg;
 - w miarę możliwości wybieranie alternatywnej drogi, aby uniknąć wchodzenia na teren, na którym znajdują się zwierzęta;
 - niekarmienie zwierząt;
 - zasięganie informacji na miejscu, aby unikać terenów, na których odbywają się polowania;
 - nieuszkadzanie płotów i murów;
 - nieniszczenie plonów przez trzymanie się ścieżek i dróg, obrzeży pól, nieobsianych gruntów.
- **Chroń środowisko naturalne** – Nasze środowisko ma niebagatelne znaczenie dla jakości życia i zdrowia nas wszystkich. Postępuj więc zawsze zgodnie z poniższymi zasadami:
 - przestrzegaj stosownych rad i wskazówek;
 - nie zostawiaj za sobą śmieci;
 - szanuj miejsca, przez które przechodzisz – zostawiaj je w takim stanie, w jakim je zastałeś;
 - nie przeszkadzaj i nie niszczone na umyślnie przyrody i zabytków.
 -
- **Trzymaj swojego psa pod kontrolą** – Jeżeli masz ze sobą psa, uważaj, aby nie niepokoił trzody, bydła ani ludzi. Nie puszczaj go na łąki, na których pasą się cielęta czy jagnięta, a przechodząc obok zwierząt trzymaj go na krótkiej smyczy. **Jeżeli bydło reaguje agresywnie na Twojego psa, puść go natychmiast i opuść łąkę w możliwie najbezpieczniejszy sposób.** Uważaj, aby obecność Twoja i psa nie płoszyła ptactwa w porze lęgów. Jeżeli pies załatwi się w miejscu, w którym może to przeszkadzać innym osobom korzystającym z terenu, posprzątaj po nim.
- **Zachowaj szczególną uwagę, jeżeli organizujesz grupę, imprezę lub prowadzisz działalność gospodarczą** – sprawdź dokładnie w Kodeksie lub na naszej stronie internetowej, jakie są Twoje obowiązki.

Jeżeli jesteś rolnikiem, właścicielem gruntów lub inną osobą prowadzącą działalność komercyjną lub zawodową na terenach otwartych, Twoim obowiązkiem jest wzięcie pod uwagę potrzeb osób korzystających z tych terenów w celach rekreacyjnych:

- **Respektuj prawo dostępu** – Prawo dostępu do terenów otwartych obejmuje większość terytorium Szkocji, więc nie utrudniaj bez powodu dostępu innym do Twoich gruntów czy wód. Zamykaj bramy i furtki na klucz tylko wtedy, kiedy jest to konieczne ze względu na zdrowie i bezpieczeństwo zwierząt. Nie odgradzaj ścieżek płotem bez furtki umożliwiającej przejście. Wytyczenie ścieżek i dróg jest efektywnym sposobem zarządzania gruntami przy jednoczesnym zapewnieniu dostępu.
- **Postępuj rozsądnie, jeżeli chcesz zapobiec wchodzeniu ludzi na określony teren podczas pracy** – Uprzejme i rozsądne prośby zwykle odnoszą najlepszy skutek. Zabezpieczenia stosuj tylko wtedy, gdy są one naprawdę niezbędne; informuj o innych możliwych przejściach i, umożliwiał ludziom zastępcze przejścia, wyjaśnij, dlaczego dane przejście jest chwilowo niedostępne. Usuń znaki, które nie są już aktualne.
- **Współdziałaj z władzami lokalnymi i innymi instytucjami w celu optymalnego pogodzenia dostępu do terenów otwartych i zarządzania nimi**
 - Pokaż ludziom, że są mile widziani, współpracuj z lokalnymi władzami albo zarządem parku narodowego, a inni pomogą Tobie we właściwym zarządzaniu dostępem do Twoich terenów i ochronie środowiska.

Jeżeli zarządzasz obszarami nie podlegającymi prawu dostępu do terenów otwartych, takimi jak podwórza przy gospodarstwach rolnych czy grunty wokół budynków, respektuj prawo przejścia przez teren prywatny oraz zwyczajowe prawa dostępu, a także współpracuj z lokalnymi władzami albo zarządem parku narodowego i innym instytucjami w celu usprawnienia i zarządzania dostępem.

Dowiedz się więcej o swoim prawie dostępu do terenów otwartych i zobowiązaniach z nim związanych, a także o prawie przejścia przez teren prywatny i zwyczajowym prawie dostępu – pobierz egzemplarz Szkockiego Kodeksu Publicznego Dostępu do Terenów Otwartych (Scottish Outdoor Access Code) albo odwiedź naszą stronę internetową: www.outdooraccess-scotland.com. W razie jakichkolwiek problemów związanych z prawem dostępu skontaktuj się z lokalnymi władzami albo zarządem parku narodowego (numery znajdź w lokalnej książce telefonicznej). Aby otrzymać egzemplarz pełnego tekstu Kodeksu zgłoś się do Scottish Natural Heritage, tel. 01738 458545, e-mail: pubs@snh.gov.uk.

Polecamy też inne oficjalne materiały informacyjne – rozpoznasz je po naszym logo „Access Code”.